

Kodály Társaság nevében *B. Horváth Andrea* megemlékezett a 40 éve alakult MKT-ról és átadta az emléklapokat, könyvajándékokat valamint az iskola könyvtárának az Andor Ilona Baráti Társaság névadójáról szóló anyagokat is. A jól sikerült és furulyával színesített összkari népdal megismétlésével zárult a hangverseny.

B. Horváth Andrea

„Tiszta forrás település” címet kapott Nagykálló

A Magyar Művészeti Akadémia 2014-től minden évben „Tiszta forrás település” címet adományoz azoknak a Kárpát-medencei településeknek, ahol az elmúlt évtizedekben a magyar népművészeti, néprajzi gyűjtők legnevesebbjei a népi kultúra felbecsülhetetlen kincseinek gyűjtésén és feltárásán munkálkodtak. A program létre-

hozói népzene kutatásunk meghatározó személyiségeinek, Vikár Bélának, Kodály Zoltánnak, Bartók Bélának és Lajtha Lászlónak gyűjtőhelyei közül válogattak, azzal a céllal, hogy e településeken gyűjtött – és a MTA BTK Zenetudományi Intézet és a Néprajzi Múzeum népzenei gyűjteményében őrzött – zenei anyag visszakerüljön a „forráshoz”. Az itt élők számára is ismert legyen az a magyar zenei kincs, amelyet egykor itt gyűjtöttek és mindmáig megőriztek.

2017-ben a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete, a Néprajzi Múzeum és a Hagyományok Háza döntése alapján (Öcsény község mellett) Nagykálló városa kapta a „Tiszta forrás település” címet, kifejezve ezzel Kodály Zoltán itt gyűjtött dallamainak, táncainak felbecsülhetetlen értékét.

Hogy a világhírű Kállai kettős dallamait, táncait mikor, s hogyan rögzítette Kodály Zoltán, megtudhatjuk *Harsányi Gézáne* nagykállói ének-zene szakos tanárnő, Kodály nagykállói gyűjtőútjának 70. évfordulóján (1966) elmondott megemlékezéséből:

„Kodály Zoltán 1921-ben jött először Nagykállóba, hogy lejegyezze a Kállai kettős dallamait.

Mivel előzetes forrása Farkas Lajos református lelkész 1895-ös leírása volt, a zenetudós a református lelkészi hivatalban kopogtatott. Farkas Lajos helyett Görömbey Pétert találta ott, aki készséggel volt a fiatal Kodály segítségére. Ám a Kállai kettőst ekkor nem tudta lejegyezni. Ennek ellenére nem távozott üres kézzel, ugyanis Klein Ábrahám 59 éves kállói rabbi éneklése után lejegyezte a „Szól a kakas már” kezdetű régi

szép hajnalozó dalt héber kiegészítésével együtt és a dalhoz fűződő legendát Görömbey Péter közlése szerint.

1924. április 7-én a Nyírvidék munkatársa a Kállai kettős felújításáról számolhatott be. Szabó Antal tanító rekonstruálta és tanította be a híres táncot öt fiatal párnak Toka Károly törvényszéki bíró segítségével. A nagyszerű táncos párok a következők voltak:

Imre János – Pelyvás Piroska, Erdőhegyi László – Borsy Karolina, Lőrincz Gábor – Torma Piri, Toka Menyhért – Borsy Ica, Vágó Lajos – Borsy Karolina.

A bemutatóra a Pannónia vendéglő nagytermében került sor, s a jelentős eseményen részt vettek a Magyar Néprajzi Társaság és a Néprajzi Múzeum munkatársai is a fővárosból.

Görömbey tiszteletes úr kedves levélben invitálta Kodály Zoltánt is erre az eseményre. Ő azonban csak 1926 novemberében jött el újra Nagykállóba.

Kodály 1926. november 7-én, vasárnap délelőtt autómobilal érkezett kísérelével a református parókiára. Kísérője megyei hivatalnok, újságíró, fényképész, múzeumi igazgató volt. A Nyírvidék című napilap másnap pontosan beszámolt a zenetudós útjának minden részletéről. Innen tudhatjuk: a vendégek részt vettek az istentiszteleten, majd a balkányi úti – református – iskola udvarán megtekintették a híres táncot.

Három táncos pár: Vágó Lajos – Borsy Karolina, Toka Menyhért – Borsy Ica, Vass Lajos – Borsy Linuska táncoltak Balázs Ferke zenekarának kísérelével. Kodály hosszasan elbeszélgetett a táncosokkal arról, kitől, hogyan tanulták a dalokat és a táncmozdulatokat, közben jegyzetelt, majd elragadtatással nyilatkozott a Kállai kettősről: „Ez olyan szép, hogy filmre kellene venni”.

Hogy az énekkari feldolgozás gondolata mikor született – pontosan nem tudhatjuk. Az első hangrögzítést két év múlva, 1928. július 2-án és 3-án végezte, amikor szatmári gyűjtőkörútján útba ejtette Kállót. Fonográfhangerekre vette a Kállai kettős dallamait Balázs Ferke hegedűjátékával, id. Toka Károly és Torma Károly énekelével, s ezeken kívül még 24 dalt rögzített Nagykállóban.

Az első rádiófelvétel 1933-ban készült Budapesten, az ott szereplő táncosokkal, az első filmfelvételre 1939-ben került sor. Az „Íté a Balaton” című filmben Aradi Nóra, Szabó Sándor és Imre Erzsébet kállói táncosok Páger Antal, Medgyessy Mária, Csontos Gyula színművészekkel táncolták a Kállai kettőt.

1937-ben készült el Kodály első feldolgozása énekkhangra, zongorakíséreltel. A vegyes karra és népi zenekarra írott alkotás, amely világhírűvé tette 300 éves szép hagyományunkat, 1950-ben született. Kodály Zoltán mindvégig ápolta kállói kapcsolatait. Vendégül látta otthonában a kállói táncosokat, segített Görömbey Péter fiának – „klerikális” családi múltja miatt munkahelyéről elbocsátották – új munkahelyet találni.

Balázs Ferke munkaviszonyának igazolásával segítette az idős primásnak nyugdíjhoz jutnia. Kállai kettősének budapesti premierjére meghívta Szabó Sándor egykori táncost is. (Ő szervezte újjá a táncsoportot a 2. világháború után és Ő vezette a csoportot az 1950-es, 60-as években.)

A nagy zeneszerző, zenetudós, világhírű zenepedagógus megérdemli, hogy megemlékezzünk róla: november 7-én lesz 70 éve, hogy lejegyezte a mi szépséges Kállai kettősünket.”

1996-ban *Harsányi Gézáné* nemigen gondolta, hogy 2018. január 11-én Nagykálló díszpolgáraként veszi át – Juhász Zoltán polgármesterrel együtt – a Nagykállónak adományozott „Tiszta forrás település” emléktáblát, a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének Bartók-termében. Tőle tudjuk azt is, hogy a város azért kapta ezt a rangos elismerést, mert Nagykállóban mennyiségében, és ahogy a tudományos feldolgozás után kiderült, értékeiben is kimagasló népzenei, táncos hagyományt sikerült a gyűjtőknek rögzíteni.

Az emléktábla és az oklevél mellett a város egy olyan DVD-t is kapott, melyen az 1900-as évek elejétől készült táncos felvételek láthatók a Kállai kettősről, a Kiskállói oláhosról, illetve amelyen az 1928-ban Kodály által készített fonográf felvételek „megszűrt” tiszta változatai hallhatóak. Tartalmaz továbbá 200-nál több olyan kottaképet is, melyet a gyűjtők itt jegyeztek le kézírással. Ezt a DVD-t a *Szilágyi-házban* minden érdeklődő megtekintheti.

A Magyar Kodály Társaság Szabolcs – Szatmár – Bereg – megyei Tagsoportja nevében gratulálunk a kitüntetéshez, és kívánunk erőt, kitartást Kodály nagykállói gyűjtéseinek méltó ápolásához.

Belinszky Etelka

Magyarpolány, XIII. Kodály szaktábor

2018. február 23-24.

Óvodapedagógusok, énektanárok, karnagyok a téma iránt érdeklődők, intenzív szakmai találkozója.

A rendezvény kiemelt pályázati támogatója: Emberi Erőforrások Minisztériuma.

A Magyar Kodály Társaság szakmai támogatásával, a Magyar Kodály Társaság Felső-dunántúli tagszervezete 2003 óta szervezi zenei táborait, képzéseit, rendezvényeit mindazoknak, akik ápolják, és tovább szeretnék adni a kodályi pedagógia,